

Tas Latweefchu draugs.

1843. 8 Juli.

27ta Iappa.

Gaudenajs Zehkabs.

Stabst's preekſch kriſtigeem wahrguleem.

(No Schuberta-kunga Wabzu rakſteem pahrtulkobts.)

Zreſcha nodatta.

Ro Prizzis un Rattrine mahzitajam irr ſtabſtijuschi no gaudena Zehkaba.

Mahzitajs ſajziſa: »nabbaga Zehkabam ne weena rabda naw, ſas pawadditajeem par to buhtu gohdu malzinu ſneedſis, un pa-ehſt dewis. Tapehſz es tai weeta palikſchu, un juhs luhdsu, mihtli draugt, nahzeet lihds us mannam mahſahm, un baudat, ko Deems buhs dewis.«

Zilwekeem tas labbi patikke, tee drihs pee mahzitaja galda apſehdahs. Tas nutelze: »man biſis preekſ, bet arri brihnumſ, kad ſchodeen tik dauds dwehſeles pehſz ta nabbaga deewabiſjiga wahrgula ſcheklojuſchas. Mums wiſſeem winnam jawehl, lai muhſchigâ meerâ duſs, bet wiſch tarſchu ſawu muhſchu ne ſpehſis ſawam tuwakam uhdens laſſiti paſneegt, jeb zittu kahdu labbumu darriht.«

Weens no teem wiſreem atteize: »ſinnams, mehs tik kai miſleſtibas aſſaras pehſz Zehkaba raudam, un ne ſahpju aſſaras. Zo wiſna gruhti iſwahrguſchaj gaudenai meeſai gan jawehl, lai duſs wehſâ kluffâ kappinâ, kamehr dwehſele pee ſawa Peſtitaja muhſchibas preekus bauda. Bet zeenigs mahzitajs, juhs dohmajat, ka Zehkabs naw ne weenam ſpehſis uhdens laſſiti paſneegt, jeb zittu kahdu labbumu darriht. Ta naw wiſ! Redſeet, mahte manni kâ peehſimmuſchu ſchê zeemâ preekſch durwim atſtahjuſi. Es ne ſinnu, ſas wiſna bijuſi; pagosts man likke us ſlimneeku nammu neſt, un tai wezzenei kohpt un aukleht, ſas toreis lihds ar Zehkabu tur mitte. Ta ſeewa man maſi kohpuſi un auklejuſi, bet tas gaudenajs nabbadjuſch to darriſis. Wiſſu naudu, ko toreis wehl pelniſa ſekkes addidams un ſchuhdams, wiſch deme, lai wezza Magreete man peenu un mihtus pehrk, un audekli preekſch auteem un mihtſtas gukſas. Tai Magreetei biſa pahrtleeku zeets meegs, un wiſna tik drihs ne peezehlahs, kad es pa naſtim brehzu. Tad wiſch man ſawâ gultâ peenehmis us ſawahm ziſſahm, un mannis deht dauds paneffis. Kad es augu, wiſch man iſmahziſa grahmarâ laſſiht, un pehſz arri us ſkohlju ſuhtija. Un kad es biſu paaudjſis, wiſch gan drihs pehdigu graſchu, ko ſekkes addidams bij pelniſis, preekſch man iſmakſaja, lai man peeneemur kurpneeka ammarâ. Bet tas tas diſchakajs: wiſch man kâ ſahzu runnahſt, irr mahziſis to Kungu Kriſtu paſiht un mihleht, un manni ar Deewa palihgu par zilweku iſaubſejis, ſas warr

drechschî tizzeht, ka muhschîgu dshwofchanu dabbuhs zaur Deewa scheplastibu. Man mahjas ais mescha, divi juhdses no scheijenes, un es esmu nabbadsiusch, jo man preeksch astoneem behrneem un preeksch flimmigas seewas maife japeln. Bet Deews to redsejis, es daudreis nabgaga Zehkabam, sawam labdarritajam, scho to esmu nefsîs, gan naudu, gan kahdu labbu kummofi, kamehr seewa man bija wessela, bet winsch it ne ko ne nehme. Winsch man fazzija: »lai paleek, mihtajs Prizzi! es esmu raddis putru ehst, un zits ehdeens man ne geld. Glabba to naudu preeksch saweem behrneem, gan ta winneem labba raffees, un nessi to kummofi pee wezzas Gedruhtes, tai dellama kaite, un winnai rupja maife naw labba.« — Tapat winsch arri ne wehleja, kad es kahdu deenu jeb nakti gribbeju palikt winnu kohpt. Winsch tad fazzija: »Prizzi, tizzi man jelle, es labbak weens pats paleeku. Ja man palihga waijadsehs, tas gan raffees!« — Un ta es winnam ne mas ne warreju peetapt, tik ween dabuju istabu skais dri turreht un drahnas ismasgah, arri us beigahm kahdu nakti pee winna wahkeht.

»Tas pats bija ar manni.« fazzija seewa, kas pehz jo pahrtikkuscha zilweka bija gehrbusees, un arri ne mitte Rohteskalna zeemâ, bet eeksch mescha. »Man arri buhtu patizzis tik pat ka Prizzim, kad Zehkabs kahdu reisi buhtu to peenehmis, ko Deews man swehtidams dewis. Jo pa wissu pasauli ne weens man to labbumu naw darrijis, ko winsch man darrijis. Bet ar winnu ne warreja ne ko eefahkt. Es weenreis wissadus kuffulus winnam nessu, un winsch tik labb ka ne ko ne peenehme. Kad es nu fahzu breht, kam winsch ne kahdu lihdsibu ne peenehm par wissu labbumu, ko winsch man darrijis, winsch man teize ta: »nu mihta Kattrine, paleezi meerâ, un klauft manni! Redsi, tu man patti fazzijusi, ka juns schehliga leelmahte pillè, kam tohti mihtliga sirds, un winna tewi dauds schehlojusi. Ja tu nu it no labbas sirds winnai nessi wahzeli ar ahboleem jeb zitteem kohku augteem, un tewi istabas jumprawa us zeltu fah tiktu, un tew par raweem ahboleem aubi sohlitu patafihkt, kahdu pilssehtneezes nefa; jeb ja sweschineeks kahds tewim sawu needri par to dahwatu: woi tu ne atsazzisi: es tohs ahbotus ne buht ne pahrdohschu, jo es tohs preeksch sawas zeenigas leelmahtes esmu glabbajusi, un man ne geld pilssehtas aube, neds needris? — Redsi, Kattrine, tapat es arri, sawu Kungu Jesu mihtodams, esmu saweem tuwakeem mas dauds labbuma darrijis, un man nabgaga gaudenam ne tiht sawu algu scheid panemt ar laizigahm mantahm. Es jau par wisseem ne isstaitameem labbumeem un preekeem, ko mans mihtajs Kungs man ikdeenâs dohd, ne ko ne warru atlihdijnahr; ka tad es laizigas mantas nemschu? Ne tahs man geld, neds arri patihkt, tik pat ka tew zeemâ ne geld pilssehtneeku needri jeb aubi turreht. Taws wihrs man pahrweddis buttelu ar wihtu, un brangu firtu sihschu mizzi; ko es ar to lai daru? Es to ne drihstu dsert, neds man ta mizze buhtu labba nefs. Kam man arri naudas waijaga, ko taws wihrs tik greuht pelnijsis, suhrmannâs braukdams? Us mannu buhdinu nabgaga ne nahkt, un es tohs ne warru atfaukt, kas tad man labs buhs, rawu dukkati stattscham.«

»Ja es mihtam Zehkabam ar to ween warreju peetapt, kad es us laika metteem winnam ahbotus jeb Kirschus, jeb schahwetus ahbotus, un us salku zettortdeenu pahru farrotu meddus un baltu maissi nessu, arri pa brihscheem audekli, ko patti wehrpusi, audusi un paschuusi. Gultas spilwenus winsch ne gribbeja, un fazzija: es ne esmu rad, bis mihtsti gulleht.«

»Un tomehr schis nabbaga gaudens zilweks man dsihwu isglabbis, un man laizigi, un arri, ta es zerru, muhschigi-laimigu darrigis. Zo es esmu, tschetrus gaddus wezza, ar sawu mahti no tablas semmes us Kopteskalna zeemu atnahkusi. Mehs dohmajam maisi luhgdamees lihds Danzig pilssehtam tapt, kur mans tehws, ar Kreewu kungu aisgahjis, algadschds strahdaja, par mums mas ko behdadams. Tas bija seemas laika, un dikti falle; manna mahte ar to palikke ahtri flimma un sche nomirre. Pagasts manni gribbeja us dsimteni pahrsuhtigt atpakkat, bet man bija no falnas panti sapampuschi un ustuhkufchi, tapehz man us flimneeku nammu dewe, lihds pawaffara nahks. Kad es tur tappu, es pehz sawas mahtes brehzu, un par tahm sahpehm, un wezza Lihse toreis wehl ne bija tahda lehniga un rahma, ka pehz zaur Zehkabu palikke, ta man ne apmeerinaja, bet tiklai nehme raht. Bet Zehkabs mihligi man drohschinaja, un ar manni ta runnaja ka behrns ar behrnu. Man arri rahdahs, ka winsch wissu zaura muhschu tahdu behrna prahtu turrejis, us ko arri mums buhs atgreestees, ja gribbam eeksch debbesu walstibas eekschâ tapt. Es tuligt sahzu pee Zehkaba turretees, un winsch man lelli pataisija ar raibeem lakkateem, ko wezza Lihse no putnu baidekta pahneffe. Zo tad winnam wehl bija pirkti muddigi. Arri masu schirdi es no winna dabbuju, ko winsch pats, behrns buhdams, pee mahtes mahtes bija turrejis. Ta es zaurahm deenahm pee Zehkaba gultas us to paschu benki sehdeju, kur desmit gaddus preeksch tam Prizzis bija sehdejis, behrns buhdams. Pa tam winsch man jaukus bihbeles stahstus stahstija. Bet lai es arri kluffam pehz sawas wihses palustejohs, tomehr pa starpahm man leelas sahpes usnahze pantds, ko falna bija moitajusi, un tad wajadseja eesauktees un waideht. Tad Zehkabs wezzai lauku fardsenei teize: »Lihse, ta ne ees par labbu, tas balbeeris to kaiti ne proht glahbt, un tik weenu paschu reisi pee ta nabbaga behrna nahjis. Eij us pilssehtu, un atluhdsi dakteru, es winnam to zellu malkaschu un tahs sahles. Un apgahda winnai filtu lindruku un apfeggu, arri peenu preeksch putras, ta nabbadsite irr pa dauds bahla un apwahrgusi.«

Wezza Lihse gan prettim rahjahs un fazzija: »tu mulki, kam tu sawu pehdigu grafchu preeksch swescha behrna istehresi? Woi tew ne apniht, selkes addoht no rihsta lihds pat wakkaram, ir par nakti, kad mehnes spiht? Lai jelle tawa nauda meera stahw, kad tu jo wezs jeb flims paliksi, gan tad labba buhs! Un kad man trahpahs mirt, tad tewim arri par wolti schaggarus ne falassihis un ne pahneffihis, tad tu warri salt, un putru bes malkas wahriht.« Bet Zehkabs ne beidse to peelabbinaht, lihds kamehr ta us zeemu gahje, un no preekschneeka naudu pahneffe, zil wajadseja. Zo winsch sawu krahjumiau tam dewe glabbah, lai wasanki winnam buhdê to ne panemtu. Arri us pilssehtu winna gahje, dakteru atluhdse, un man wadmallu pahneffe, ko Zehkabs ka ne ka pats sagreese un paschuê. Dakters arri atnahze, tas bija nelaika Schmita kungs, jau labbi wezzigs, bet mihliga kristiga dwehfele. Schis ar Zehkabu kahdu brihdi farunnajees, to tohti eemihstaja, un wissas sahles man par wolti dewe, arri reisahm wehl bes malkas pee mums nahze. Winsch tikka likke man labbaku ehdeenu doht, lai es pee spehka tohpu, un to nelaika Zehkabs gahdaja.«

»Kad es us waffaru wessela tappu, pagasts atkal eezerrejahs man prohsam suhtigt us mannu dsimteni. Bet Zehkabs likke Lihsei man pee preekschneeka west luhgtees, lai wehle man turpat palikt, lihds pee kahda fainneeka warreschoht par gannu eet.

Winfch kaut arri gaudens, gribbus usnemt man addoht un schüoht maissi pelnigt, un man sawus papru rubbulus nowehloht, kas pee preekschneeka glabbatas. Tas nu gan to ne gribbeja ne dsirdeht, bet wiinna seewas mahte bija deewabihjajataja, un to peerunnaja. Ta es kahdus gaddus flimneeku buhdè pee Zehkaba palikku, un wiinnu tohti mihtu turreju, ka behrens sawu tehwu. Arri wezzai Lihsel firde us manni jo labbaka palikke, un to ne warr tizzeht, ko es patti ar sawahm azzim esmu redsejusi un ar sawahm aufim dsirdejusi, ka deewabihjigajs Zehkabs sawai wezzai eebuhweetenei, pazeedams, Deewu luhgdams, un labbinadams, to firde pratte apgreest, un wiinna azzim redsoht, es gribbu fazzigt, deenu no deenas, jo pasemmiga, lehniga un deewabihjiga palikke, jebshu papreeksch wiinna paprleeku pikta un astra bija. Bet kas par Zehkaba wahrdeem un tikkumeem ne kaunejajs, tas arri buhtu alminu firde turrejis. Winfch ar weenu ar mums Deewu luhdse, rihtos un wakkards, un reisahm arri par deenu. Es gan foreis wehl jauna bju, bet es tatschu manniju, ka tahs luhgschanas bija tahdas, kahdas preeksch man un Lihses wajadseja, un it ka no muhtu firde isnahkuschas, jeb tahs mums to rahdija, ko mums geldeja luhgtees. Winfch arri swehtas dseefmas mums preekscha dseedaja, un tahdu jauku balti es ne esmu wairs dsirdejusi, kahda wiinnam bija. Kad winfch addija, winfch zeenija swehtu bihbeli-laffiht, un kad winfch man bija gramata ismahjijis, tad man wajadseja wiinnam preekscha lassiht. Kamehr winfch schue jeb tahdu darbu darrija, fur wajaga azzu klast, pee wiinna bija nomannams, ka firde un wiffas dohmas pee mihta Deewa stahweja. Es arri no wiinna ne esmu ne weenu launu wahrdu dsirdejusi, ko kristigam tizzigam ne kriht runnaht. Ta labbad, kad es taggad sawus behrna gaddus atzerru, ko es pee Zehkaba flimneeku buhdè esmu padshwojusi, tee man flaidri tahdi rahdaps, it ka es tohs buhtu basniza pawaddijusi, fur labbas swehtas dohmas mohstaps, un it ka buhtu masi, mihti engelisch pe man nahkusch naktis ka ir deenas. Jo tee jauki stahsti, ko Zehkabs man no bihbeles stahstija, un ko tanni lassijam, man bija ta firde aisnehmuschi, it ka es patti pee wiffa klast bijusi.»

»Dewinus gaddus wezza, es submallas par behrnu aukli tappu. Tee bija gohdigi zilweki, un man labbi turreja. Arri to labbumu es zaur Zehkabu panahzu, jo kad winfch man ne buhtu tik gohdigi un kristigi audsejis, es gan ne buhtu prattis, ta pa gohdam turretees, un melderi man ne buhtu ta eemihlejusch. Melderenes mahfas dehls pee muins nahje, kad tam mahte nomirre, un kahdus gaddus tur palikke. Pehz tas man par seewu apnehme, jo mahtes mahfa, kam winfch sawu firde bija isteizis, us wiinnu fazzija: lai ta Katrine irr nabbadsite, bet labbaku un jo deewabihjigu seewu tu ne dabbusi. Un kad wiinna man labbi klausijusi dauds gaddus, un tu mans mahfas dehls effi, tad es arri fohlu wiinnai audseknes teesu doht. — Ta nu man gaddijajs pee sawa gohdiga wihra eet, kas fuhrmannis irr, un mehjs jau diwpadsmit gaddus fohsch fadsihwojam kohpa. Zeenigs mahzitajs, redsat, ta tas nabbaga gaudenajs man un Fritzzim dauds labba darrijis, un ne uhdens lahfti ween sneedjis, Un te wehl weens fehsh, tas to paschu warr apleezinaht.»

F. R.

Lihd 5. Juli pee Rihges irr amahkusch 677 fuggi un aisbrautusch 548.

Wrihw drikkelt. No Widssemes General-gubbernementes pusses: D. C. E. Napierofky.